

PRÁVNÍ PROSTOR

— ODBORNÝ KONGRES —

JUDr. PhDr. Karel Šimka,
Ph.D., LL.M.

Nejvyšší správní soud

Západ – unavený hegemon. Právnícké souvislosti
pozdní fáze západní dominance světa

ZÁPAD – UNAVENÝ HEGEMON

PRÁVNICKÉ SOUVISLOSTI POZDNÍ FÁZE ZÁPADNÍ DOMINANCE SVĚTU

KAREL ŠIMKA

**NEJVYŠŠÍ
SPRÁVNÍ SOUD**

RIZIKA DNEŠKA A ZÍTŘKA

ÚVOD: POVAHA MOCI

DEMOGRAFIE

KLIMA, EKONOMIKA, TECHNOLOGIE

RIVALOVÉ A CIVILIZAČNÍ IDENTITA

VŮLE A VÍRA V BUDOUCNOST

ÚVOD: POVAHA MOCI

Z čeho se rodí moc?

- **Zdroje** (lidé, území, přírodní zdroje) – velmoci mají k dispozici velké zdroje, a pokud nemají, nakonec začnou mít problém (Paul Kennedy: Vzestup a pád velmocí).
- **Organizace** (lidé, území, přírodní zdroje musí tvořit funkční, akceschopný celek) – klíčová role managementu zdrojů (věda, technologie, organizace, efektivita produkce); za běžných okolností nejlépe funguje trh, ale někdy může být dočasně potřeba řízená ekonomika či cílená politika (projekt Manhattan, NASA, katastrofy, klima?).
- **Vůle** (chtít vtisknout světu svou pečeť) – zdrojů a organizace je třeba užít (impéria nadvlády X impéria blahobytu; aktivita/expanze X izolacionismus)

ÚVOD: POVAHA MOCI

Moc a právo:

- Právo stanoví, jak lze a jak nelze využívat zdroje (pracovní právo, využití přírodních zdrojů a ochrana přírody, zajištění základních potřeb – energie, potraviny aj.)
- Právo stanoví přípustné formy organizace zdrojů (ochrana vlastnictví; pravidla obchodu a výroby; motivace k aktivitě, kreativitě a rozvoji technologií; přerozdělování, zahálka; státní rozvojové politiky)
- Právo spoluvytváří státní/společenskou/civilizační ideologii (individualismus, kolektivismus, nacionalismus, kosmopolitismus, expanze, pasivita, eschatologie transcendentální i světské, pojmání práv a povinností jednotlivce)

ÚVOD: POVAHA MOCI

Mocenská pozice Západu (Evropa, USA/Kanada, Austrálie/Nový Zéland):

- Má úctyhodné předchůdce a ideové kořeny – obchodní systém řeckých osad, pak římské impérium; ideologie řecko(myšlení)-římsko(právo)-křesťanská(eschatologie).
- Do zámořských objevů (přelom 15. a 16. století) jen jedno z civilizačních center, a ne vždy to nejvíc napřed (jiná centra: Čína již od starověku, islám mezi 6. a ca 13. stoletím, zajímavá i Indie; zbytek světa bezvýznamný – Amerika, Afrika).
- 1500 až 1900 hegemonie Západu a úpadek konkurenčních center (Číny a islámu).
Totální expanze tvrdou i měkkou silou (technologie; ekonomika; organizace státu; vojenství; ideologie – křesťanský individualismus, lidská práva).

DEMOGRAFIE

- Vnitřní aspekt demografie (demografický strom a struktura populace) – Západ stárne, ale ostatní budou taky (zejména Čína), jen se zpožděním (islámský svět mimo Afriku, Indie, nakonec i Afrika). Řešení pro Západ: Dobrá(!!!!) imigrace.
- Právo: Reagovat na rostoucí podíl starých lidí (důchody, zdravotnictví, zaměstnanost, péče, armáda, kreativita, tendence k politice statu quo; výhoda: neagresivita).
- Vnější aspekt demografie (poměr západní populace k populacím ostatních civilizačních okruhů) – zde Západ bude jistě slábnout, ale ani to nebude fatální (sílit budou zatím mocensky bezvýznamné regiony, zejména Afrika). Technologie!!!!
- Právo: Moc s tím nenadělá, je to otázka demografického přechodu (pro lidi v bohatých společnostech jsou děti „drahé“) a hodnot.

DEMOGRAFIE

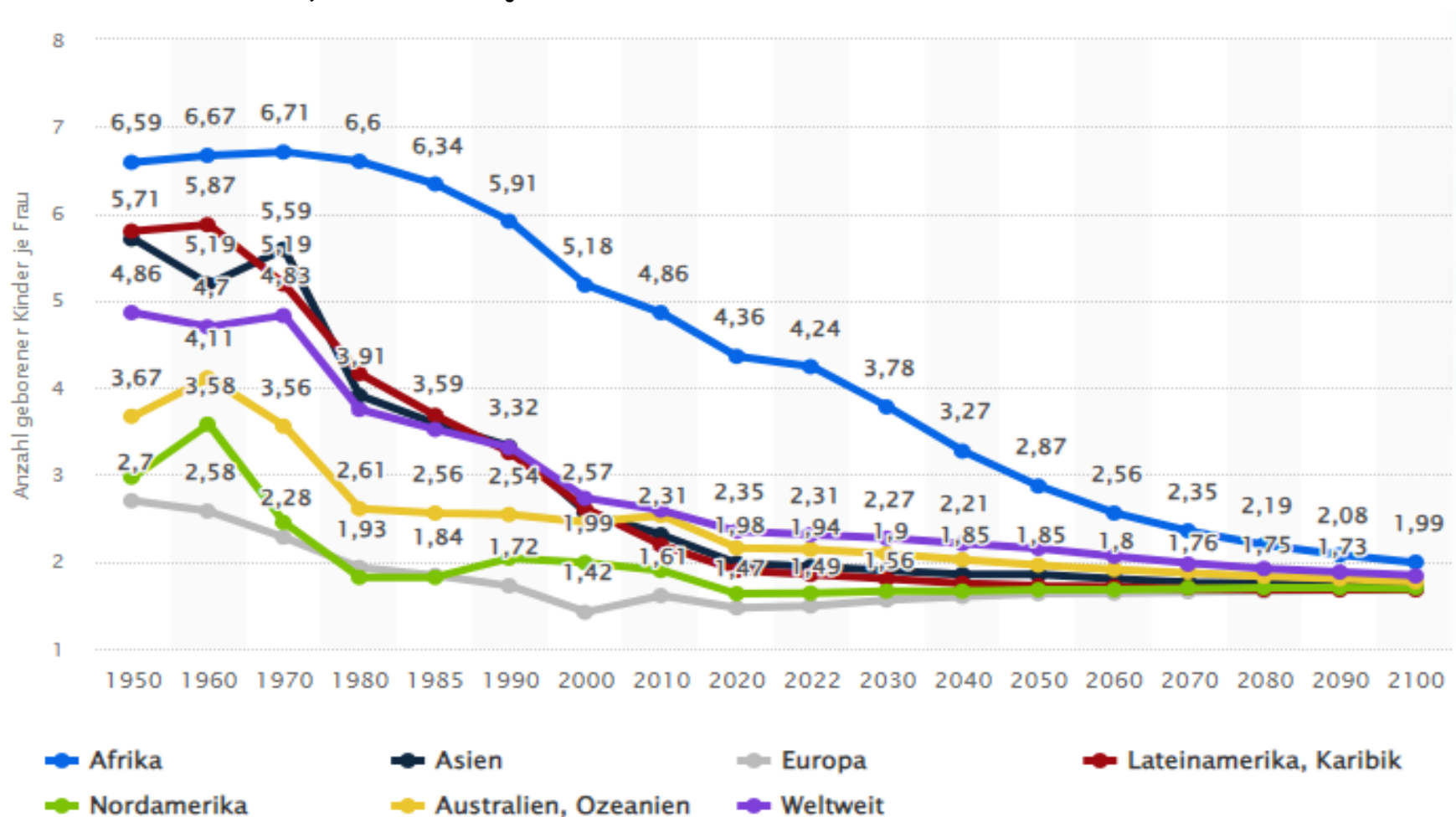
Podíl osob starších 65 let na celkové populaci po kontinentech (2010, 2025 a 2050)

Weltregion	Anzahl in Millionen im Jahr 2010	Bevölkerungsanteil 2010 in %	Anzahl in Millionen im Jahr 2025	Bevölkerungsanteil 2025 in %	Anzahl in Millionen im Jahr 2050	Bevölkerungsanteil 2050 in %
Weltweit	524	8	840	11	1.511	16
Asien	279	7	479	10	923	18
Afrika	36	4	60	4	144	7
Europa	119	16	153	21	194	27
Nordamerika	45	13	72	18	97	22

DEMOGRAFIE

Porodnost na jednotlivých kontinentech 1950-2022 a odhad do 2100

DEMOGRAFIE

Nejlidnatější státy světa – první desítka z roku 2000

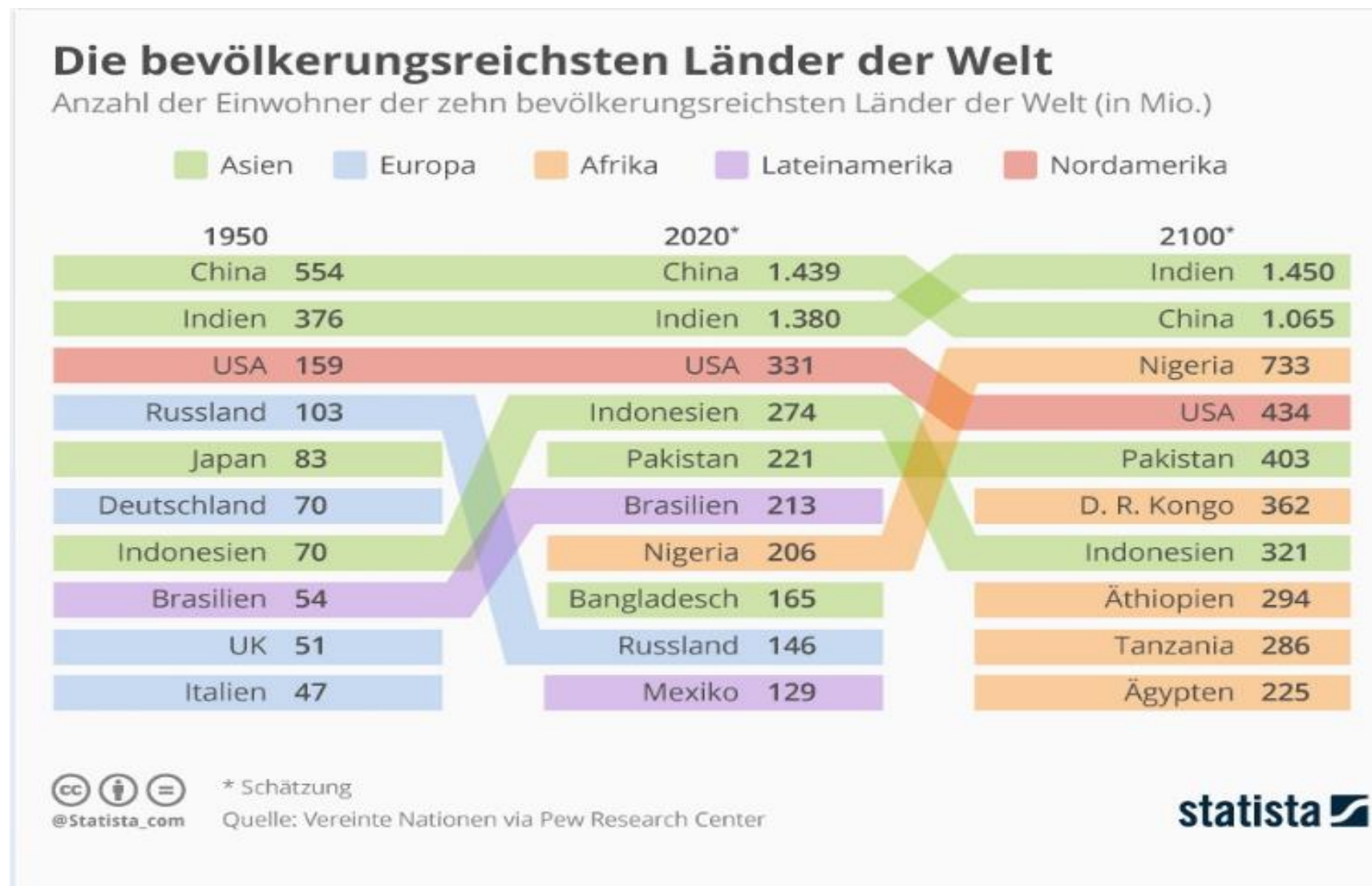
Merkmal	1950	2000	2020	2021	2030*	2050*	2100*
China	543,98	1.264,1	1.424,93	1.425,89	1.415,61	1.312,64	766,67
Indien	357,02	1.059,63	1.396,39	1.407,56	1.514,99	1.670,49	1.529,85
USA	148,28	282,4	335,94	337	352,16	375,39	394,04
Indonesien	69,57	214,07	271,86	273,75	292,15	317,23	296,62
Pakistan	-	154,37	227,2	231,4	274,03	367,81	487,02
Brasilien	53,96	175,87	213,2	214,33	223,91	230,89	-
Nigeria	-	122,85	208,33	213,4	262,58	377,46	546,09
Bangladesch	-	129,19	167,42	169,36	184,42	203,91	-
Russland	102,58	146,85	145,62	145,1	141,43	-	-
Mexiko	-	-	126	126,71	-	-	-
Japan	84,35	126,8	-	-	-	-	-
Äthiopien	-	-	-	-	149,3	214,81	323,74
Großbritannien	50,06	-	-	-	-	-	-

NEJVYŠŠÍ
SPRÁVNÍ SOUD

DEMOGRAFIE

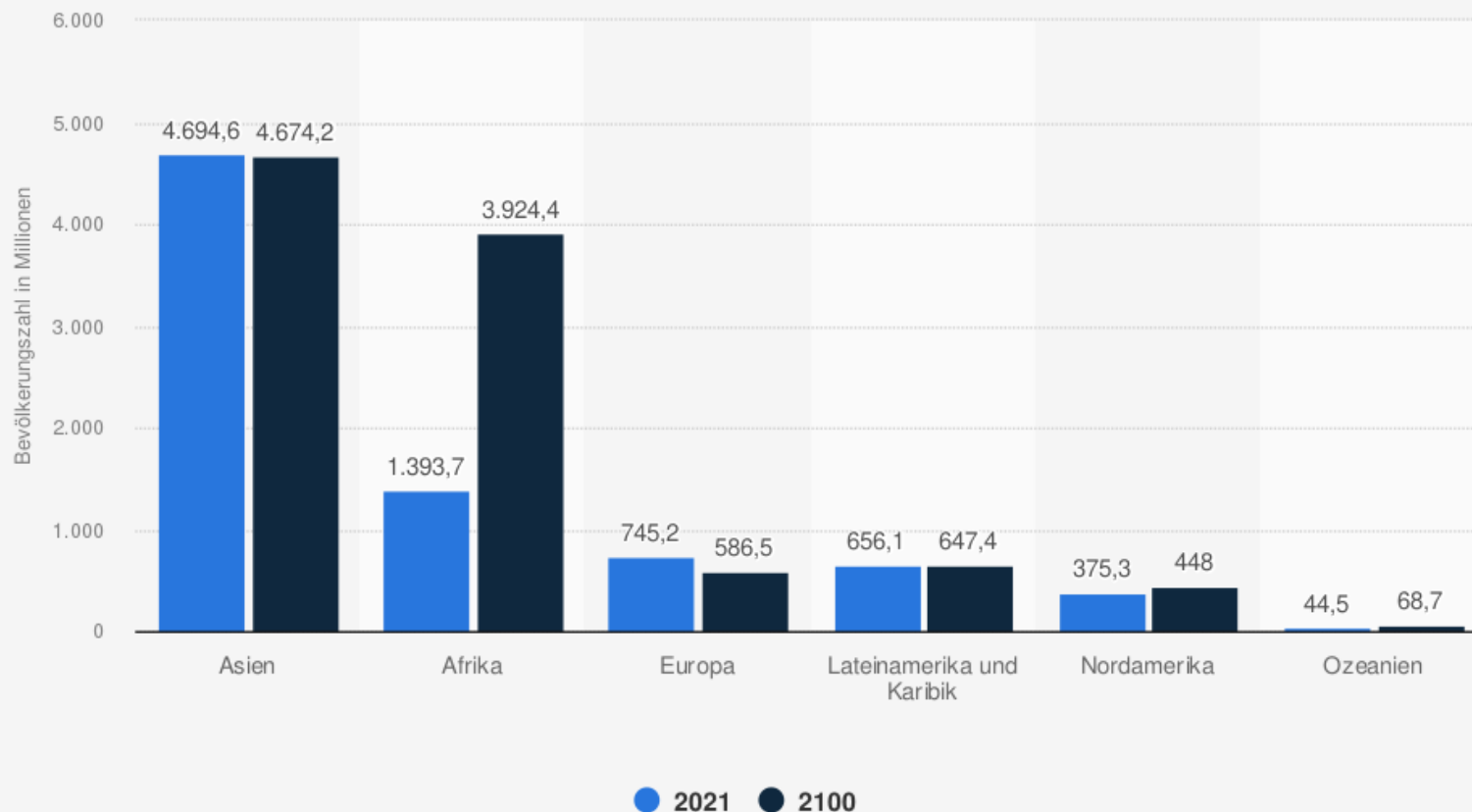
Nejlidnatější státy světa – první desítka 1950, 2020, 2100

NEJVYŠŠÍ
SPRÁVNÍ SOUD

DEMOGRAFIE

Prognose der Bevölkerung in den Kontinenten in den Jahren 2021 und 2100 (in Millionen)

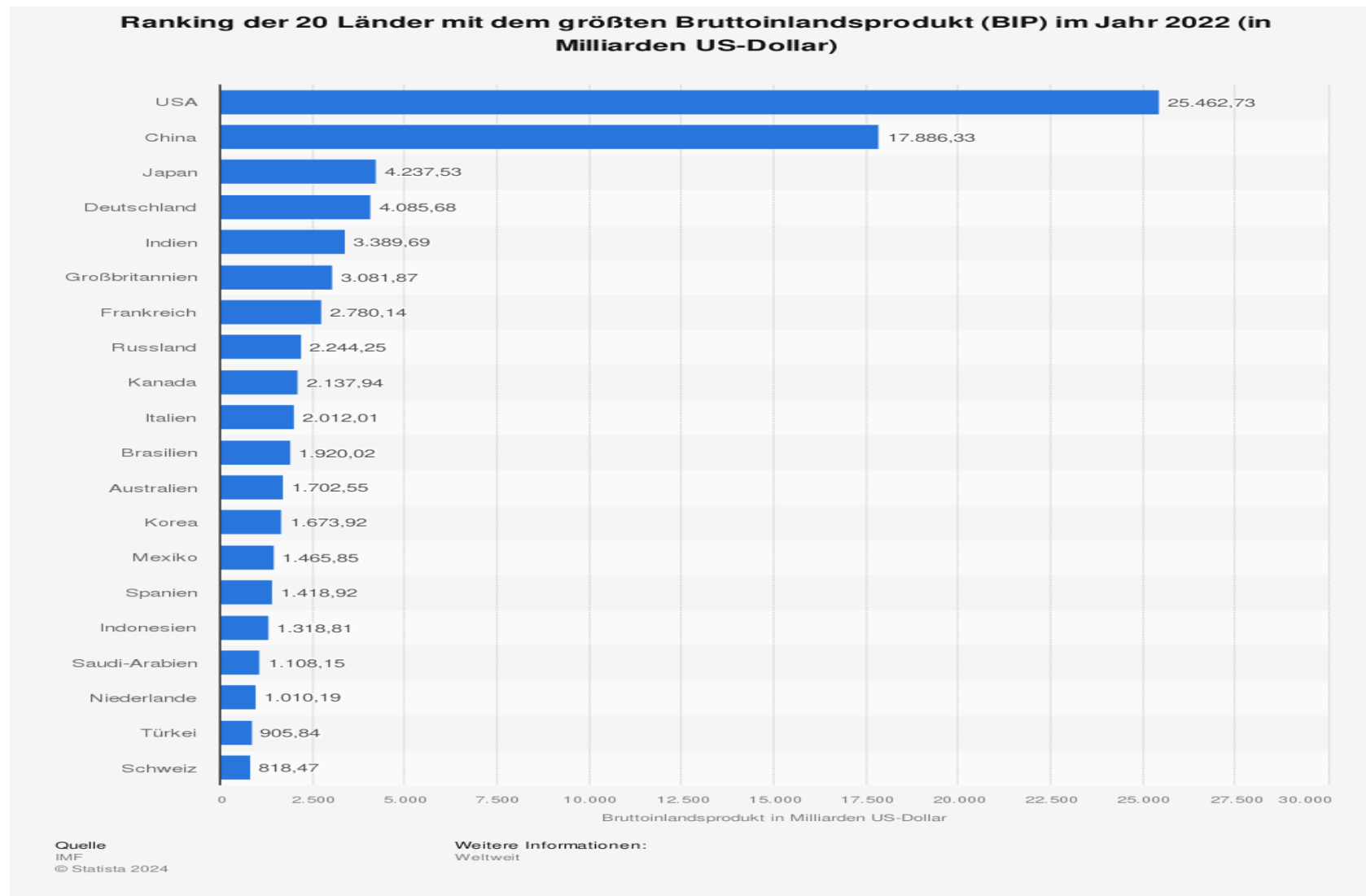
Quelle
UN DESA (Population Division)
© Statista 2024

Weitere Informationen:
Weltweit; 2022

NEJVYŠŠÍ
SPRÁVNÍ SOUD

KLIMA, EKONOMIKA, TECHNOLOGIE

NEJVYŠŠÍ
SPRÁVNÍ SOUD

KLIMA, EKONOMIKA, TECHNOLOGIE

- Klimatická změna bude jedním z klíčových globálních jevů 21. století; otázka není, zda bude, ale jaká bude a kde se bude jak silně a jakými způsoby projevovat.
- Klimatická změna neznamená konec světa, znamená ale změnu rámcových podmínek pro život a ekonomický rozvoj prakticky všude. Ne všude však bude působit negativně (byť negativní dopady budou asi v celkovém součtu převažovat).
- Reakce na klimatickou změnu:
 - 1) apokalyptika a panika (radikální zelená hnutí, ale i část mainstreamu – GND je panika!)
 - 2) ignorace a popírání (někteří dnešní konzervativci)
 - 3) adaptace a zmírnění dopadů (realistický přístup – modifikace GND)

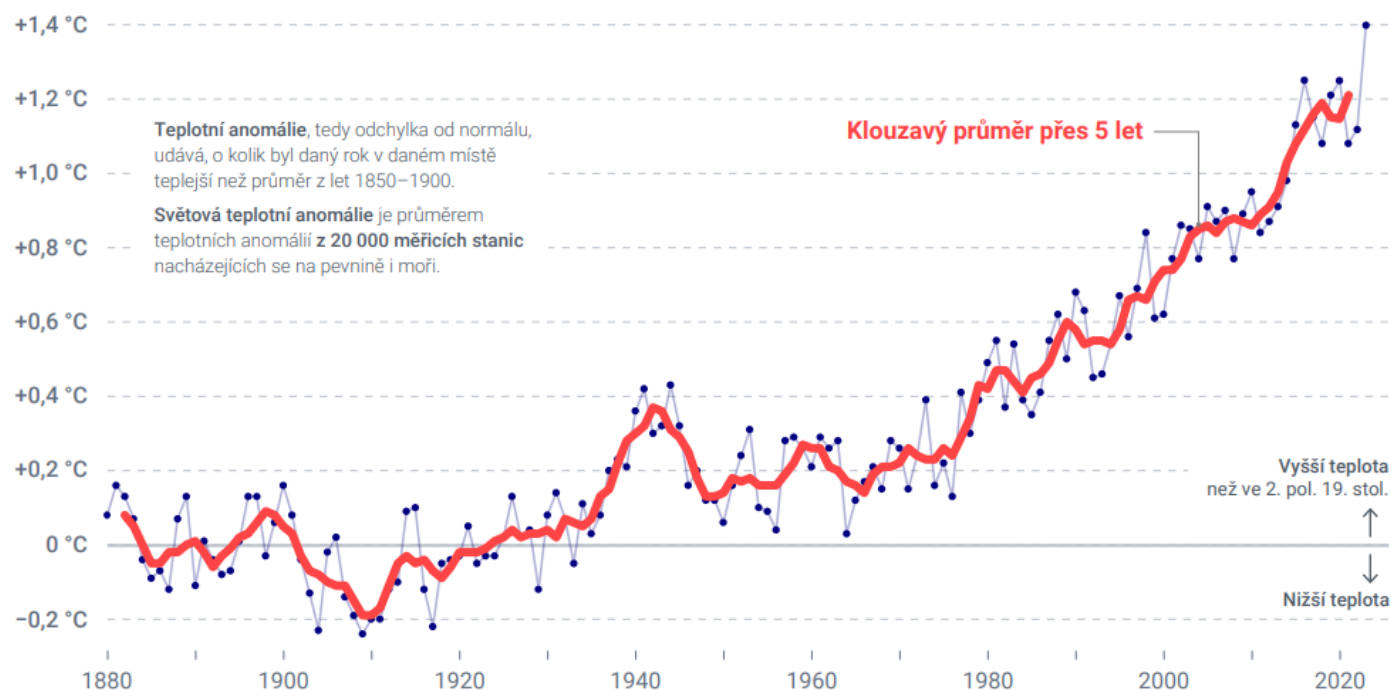
KLIMA, EKONOMIKA, TECHNOLOGIE

VÝVOJ SVĚTOVÉ TEPLOTNÍ ANOMÁLIE

Svět je nyní o přibližně 1,2 °C teplejší než v letech 1850–1900. V posledních 40 letech se otepluje tempem 0,2 °C za desetiletí.

• Světová teplotní anomálie pro daný rok

Počet dnů s teplotou nad 40°C v Indii

1981-1990	413
2011-2020	600

(Deutscher Wetterdienst, 25. 4. 2022)

NEJVYŠŠÍ
SPRÁVNÍ SOUD

KLIMA, EKONOMIKA, TECHNOLOGIE

Silní a agilní si poradí se vším! Proto je třeba nepanikařit. Nutno zabránit

- deindustrializaci Západu (musíme umět vyrábět prakticky vše a leccos z toho také dělat),
- ztrátě víry ve vědu, racionalitu a technologie (ty nakonec pomohou se vším). Nejspíš bude třeba i geoinženýrství a určitě genetické inženýrství, sofistikovaná chemie a biologie, postupná proměna dosavadních způsobů získávání a využívání energie aj.,
- přechodu ke stacionární, defenzivní, „tiché“ společnosti. Západ vždy vítězil svou schopností vytvořit a nasadit zdroje. Nikdo nechce žít v budoucnu hůře než nyní.
- Role práva: Chránit nástroje tvorby bohatství, tedy především co nejvíc svobodný trh a výzkum a vývoj. Opatrně s předběžnou opatrností! Zároveň budou třeba uvážlivé a pokud možno trh nekřivící regulace kvůli životnímu prostředí.

**NEJVYŠŠÍ
SPRÁVNÍ SOUD**

KLIMA, EKONOMIKA, TECHNOLOGIE

Britové prakticky smazali z povrchu zemského obrovskou armádu Súdánu (Armyweb.cz, 31. 1. 2023)

2. září 1898 došlo u Omdurmánu k nejkrvavější bitvě koloniální éry, ve které vojsko britského království prakticky smazalo z povrchu zemského obrovskou armádu Súdánu, jenž byla taky známa jako Mahdího armáda. (...)

(...) byly to armády dvou rozdílných světů. Moderní britská armáda v počtu 25 000 mužů byla vyzbrojena opakovačkami, kulomety a děly. Proti ní stála 50 000 súdánské armáda, která se mohla spoléhat jen na kopí, šavle a staré muškety. Bitva se proto od prvních vteřin změnila v masakr súdánských válečníků a skončila velkým vítězstvím evropských zbraní. Na britskou armádu se ten den valila jedna lidská vlna muslimských fanatiků za druhou, ale jediným výsledkem jejich snahy bylo, že masa súdánských válečníků byla roztrhána na kusy palbou z kulometů, děl a pušek. O marnosti snažení súdánských bojovníků mluví i fakt, že nikdo z nich se nedostal blíže než 50 metrů k britské linii. To co nakonec ze súdánské armády zbylo, krvavě rozehnala britská jízda, kterou drželi Britové v záloze. Britové za své vítězství zaplatili pouhými 47 mrtvými a poražené Súdánce stála bitva 20 000 zabitých nebo zraněných mužů, přičemž mnoho zraněných později zemřelo. Zbytek súdánských vojáků po bitvě ustoupil do chalífova rodného města Bazary, kde je v říjnu nakonec dostihli neúnavně postupující Britové. Opakoval se stejný masakr, který skončil smrtí většiny Súdánců, a to včetně chalífa Abdallaha, a tím skončilo děsivé Mahdího povstání, které mělo ambici zažehnout oheň islámu po celém světě.

NEJVYŠŠÍ
SPRÁVNÍ SOUD

KLIMA, EKONOMIKA, TECHNOLOGIE

USA mají na Blízkém východě speciální jednotku s roji dronů (Novinky.cz, 8. 4. 2023)

Spojené státy nasadily ke zjišťování a ničení dronů a zařízení k odpalování protilodních raket jemenských Húsíů malou speciální jednotku Task Force 99. Minulý týden její působení přiblížil Alexis Grynkewich, který je velitelem letectva v regionálním americkém Centrálním velitelství pro oblast Blízkého východu CENTCOM. Tato jednotka využívá roje dronů různých typů.

USA stále pokračují v preventivních úderech, při kterých 30. března zničily dva drony - jeden za letu nad Rudým mořem, druhý ještě na zemi před vypuštěním. Oznámilo to velitelství [CENTCOM](#). Tyto údery umožňuje vrstvená strategie získávání zpravodajských, pozorovacích a průzkumných informací, uvedl Grynkewich na akci skupiny Defence Writers Group.

K určení cílů se používají satelitní záběry i snímky pořízené útočnými drony MQ-9 Reaper. Významnou měrou k vyhledání a ničení cílů přispívají nové schopnosti zvláštní jednotky Task Force 99, která má 98 dronů. Má jich 13 typů s doletem od 10 do 900 mil (16 až 1450 km), napsal server [Defence One](#).

„Mají několik slibných technologií,“ přiblížil minulý týden ve středu velitel. „Obecně platí, že jsem jim dal úkol, aby přišli na způsob, jak zaplavit oblast dalšími zpravodajskými, pozorovacími a průzkumnými systémy, abychom mohli identifikovat hrozby pro námořní oblast rychleji, lépe, levněji než teď. Jsou tomu opravdu blízko,“ nastínil.

**NEJVYŠŠÍ
SPRÁVNÍ SOUD**

RIVALOVÉ A CIVILIZAČNÍ IDENTITA

Kdo jsou naši rivalové? Dva úhly pohledu: a) síla, b) civilizační model.

- Síla: „Amerika je z Marsu, Evropa z Venuše“ (Robert Kagan).
 - Bez USA je Západ vojensky trpaslík a porazili by nás asi i Rusové, Číňané i případná aliance islámských států, pokud by se někdy vytvořila. Oni umí umírat. Západ drží vojensky USA.
 - Evropa má nulovou vůli válčit a nedostatečnou schopnost tak činit. Evropa je mentálně ve stavu kolem roku 1938. Chceme mír a umíme nanejvýš dodávat zbraně (málo a pozdě).
- Role práva: Držet Západ pospolu.
 - Posilovat odolnost Evropy (výdaje na obranu, rozvoj technologií, militarizovat společnost).
 - Zabránit obchodním válkám USA a Evropy, držet společný trh.

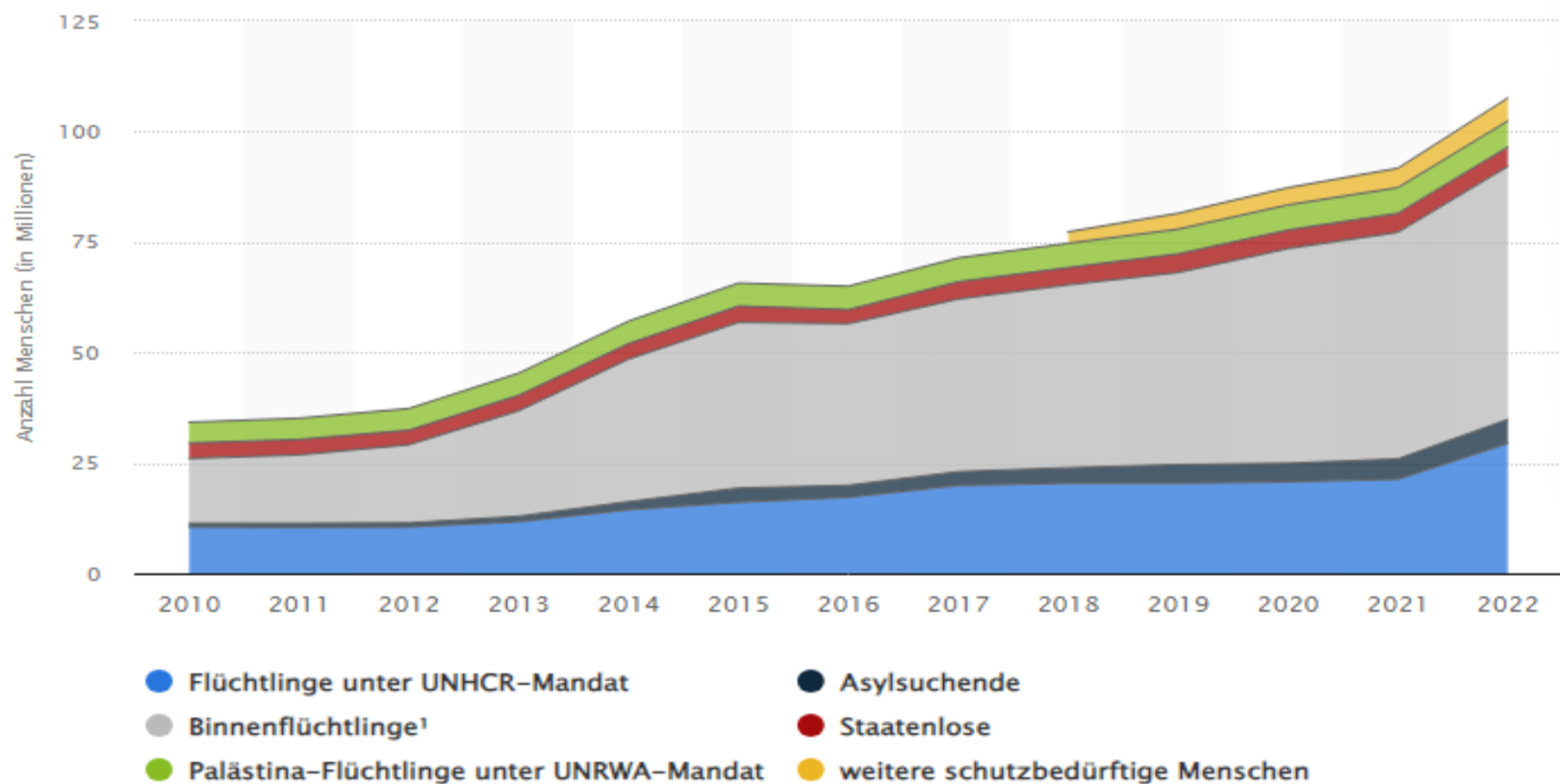
RIVALOVÉ A CIVILIZAČNÍ IDENTITA

- Civilizační model: Pravdu měl Fukuyama (liberální kapitalismus je nejvíce funkční systém) i Huntington (civilizační rozdíly významně přispívají k rivalitám).
- Západ vyhrával kombinací tvrdé síly (technologická a organizační superiorita; až do 20. století) a měkké síly (atraktivita civilizačního modelu; od 19. století). To musí zůstat.
- V čem jsme atraktivní?
 - Svoboda, jemnost poměrů, přívětivost státu, právní stát a vláda práva, pluralita a polyarchie.
 - Všestranný komfort života (blahobyt, bezpečí, sociální stát, solidní životní prostředí...).
 - Inkluzivita, pokud se příchozí chce začlenit (USA více než Evropa). Základní právní problém: zvládnout imigraci (Západ zde všestranně selhává).

RIVALOVÉ A CIVILIZAČNÍ IDENTITA

Uprchlíci nejružnějšího druhu ve světě 2010 až 2022

NEJVYŠŠÍ
SPRÁVNÍ SOUD

RIVALOVÉ A CIVILIZAČNÍ IDENTITA

- V čem jsou (zdánlivě) atraktivní jiné civilizační modely?
 - Eschatologie (islám). Toto západ ztratil smrtí Boha (Nietzsche). Kdo chce umřít za Západ?
 - Řád a pořádek (Čína, islám). Cenou za to je krutost a neúcta k individuu.
 - Ochrana tradic a „světa, který je v pořádku“ (Rusko, Čína, Indie, islám) – velká iluze.
 - Ekonomický rozvoj (Čína) – dočasný jev, uvolnění potenciálu po roce 1979; ostatní ekonomicky úspěšné země jsou podobné (JV Asie) či jde o surovinové ekonomiky (Blízký východ, Brunej, Kazachstán aj.). Výjimky jsou (Singapur), ale jsou vzácné a specifické.
Ekonomický rozvoj často souvisel s polit. liberalizací (Japonsko, Jižní Korea, Tchaj-wan).
- Právo: „Dodat“ řád a pořádek a zvládnout lidskoprávní třeštění (LGBT+, přehnaná sociální práva, multi-kulti, koloniální a ekologické flagelantství).

**NEJVYŠŠÍ
SPRÁVNÍ SOUD**

VŮLE A VÍRA V BUDOUCNOST

Podíl jednotlivých náboženství na světové populaci 1900 a 2010

Merkmal	Anzahl im Jahr 1900 (in Millionen)	Anteil im Jahr 1900 (in Prozent)	Anzahl im Jahr 2010 (in Millionen)	Anteil im Jahr 2010 (in Prozent)
Weltbevölkerung	1.526	-	6.909	-
Christen	558	36,6	2.281	33
Muslime	200	13,1	1.553	22,5
Hindus	203	13,3	943	13,6
Buddhisten	127	8,3	463	6,7
Juden	12	0,8	15	0,2
Sonstige Religionen*	422	27,7	857	12,4
Religionslos	3	0,2	797	11,5

NEJVYŠŠÍ
SPRÁVNÍ SOUD

VŮLE A VÍRA V BUDOUCNOST

Na čem stojí? Na víře ve smysl lidské existence.

- Eschatologie (spása, dějiny jdou „odněkud někam“, nejsou spirála). Být na správné straně dějin. Být součástí něčeho, co nás přesahuje.
- Po smrti Boha je to na Západě strašně složité. Ale přijde to i na muslimy...
- Kolonialismus a liberalismus 19. století, nacionalismus i marxismus byly eschatologické myšlenkové konstrukty. Tohle nám teď chybí.
- Je složité mít eschatologii bez transcendence. Po smrti Boha to jsou zatím jen větší či menší šidítka (marxismus, nacionalismus, ekologie, nejružnější „něcismy“, ezoterika...).

VŮLE A VÍRA V BUDOUCNOST

Alternativy k transcendentálnímu Bohu:

- **Sekulární humanismus** - přímá souvislost s právem: doktrína přirozených základních práv bez transcendentního odůvodnění. Slabina: Lze vymyslet a prosazovat všelijaká práva, a ne jen lidí (zvířat, přírody, budoucích generací), tendence k protizápadnímu flagelantství.
- **Nový racionální a vědeckotechnický imperialismus** - blahobyt, komfort, ovládnutí světa mimo Zemi (astronautika) a přírody na Zemi. Slabina: Přináší málo útěchy tváří v tvář lidské konečnosti; určité jeho formy mohou tendovat k jakési nové formě fašismu.
- **Sekularizované křesťanství** - víra jako systém sociálních vazeb, tradic a životních forem/vzorů, přinášející řád a vedoucí člověka ke klidu a pokoře. Slabina: Bez pekla a života věčného slabé k uvěření a uposlechnutí.

ZÁVĚR: ÚKOLY PRO ZÍTŘEK

Co máme jako Západ dělat, abychom se nerozplynuli v propadlišti dějin?

- Udržet základní parametry ústavních a politických systémů, udržet vládu práva a ochranu základních práv. Ale nepřehánět to s právy, která destruuji funkčnost celku.
- Udržet ekonomickou, technologickou, organizační a vojenskou zdatnost. Adaptovat se na nové klima, ale nezkrachovat kvůli tomu a neztratit výrobní kompetenci. 1) Bohatství není sprosté slovo. 2) Není ostuda vést a organizovat svět. 3) Nejsme ničím vinni.
- Zvládnout demografické posuny a využít imigraci ke svému prospěchu. I starší společnost může být funkční a příjemná.
- Neztrácet víru ve smysl světa a vlastní existence v něm (těžké...).

**NEJVYŠŠÍ
SPRÁVNÍ SOUD**

**DĚKUJI
ZA POZORNOST!**

PRÁVNÍ PROSTOR

— ODBORNÝ KONGRES —

Děkujeme

kongrespravni prostor.cz